

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimite tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 10 fileri.

A DEVERUL

BUDAPESTI KIR. UJVESZ. No. 4.
1911. APR. 15
ABONAMENTUL:
Pentru Austr. Ungaria:
Pe 1 an — 2 coroane
Pe 1/2 an — 1 coroane
Pentru strălăitate:
Pe 1 an — 3 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — 1 dollar

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

Foale pentru poporul muncitor român.

Redactata de un comitet.

Apare la fiecă 15. ale luni.

Tovarăși!

Numai câteva zile ne despart de la sărbătoarea muncii. Ziua de 1 Mai, e sărbătorită cu aceeași căldură de muncitorimea din întreaga lume, grupată sub flamura roșie a socializmului. E singura sărbătoare în care proletariatul își afirmă puterea sa prin demonstrațiuni și intruniri grandioase, în care și arată drepturile ce are de cucerit și lanțurile ce are de aruncat. Apelăm dar la toți tovarășii noștri din provincie să agiteze de cu vreme ca ziua de 1 Mai să fie sărbătorită în mod demn în orice centru unde există o grupare socialistă. — Să nu uite să agite și pentru foile noastre „Glasul Poporului” și „Adeverul”.

Comitetul regnicolar.

Un salut congresului!

Măne 16 Aprilie. se deschide al 18-lea congres al întregului partid socialdemocrat din Ungaria. Vor urma trei zile de muncă, de discuții și dezbateri rodnice, la cari vor lua parte trimeșii proletariului din toată țara. Se va arăta activitatea trecută a partidului, se vor număra înfrângerile și izbânzile, se va zugrăvi situația politică a țării sub guvernul de față, ținuta diferitelor partide burgheze față de reforma electorală, la ce anume s'a mărginit lucrările parlamentului feudal de azi, la votarea de noi dări și poveri ce trebuie să le indure poporul, de dragul militarizmului. Și după ce se va înșira tot ce s'a făcut decătre partidul socialdemocrat ca protestare contra politicii vitrige pentru muncitori ai clasei stăpânitoare, tot ce s'a făcut de partid pen-

tru a se mări numărul organizațiilor muncitorești, pentru a se înmulți și îmbunătăți mijloacele de agitație și propagandă, cum e presa partidului în primul rând, — se va arăta apoi ce trebuie să se facă în viitor pentru a se da un nou avânt mișcării socialiste în Ungaria, pentru a i-se insufla o nouă viață.

În ce împrejurări își deschide congresul nostru lucrările sale? Ca situație externă, mișcarea socialistă din țara noastră se află și acum în fața unui regim ipocrit. Guvernul coaliției care în mod netrebnic a speculat cu promisiunile de realizare a votului universal, a plecat dela cârmă, după ce a prigunit cumplit mișcarea noastră, lovind și distrugând organizațiile muncitorești, confiscând banii adunați cu trudă, intimidând și îngrozind pe lucrători.

În locul guvernului coaliționist, a venit la putere partidul liberal reînviat. Khuen-Héderváry înainte de a fi numit ministru-președinte a ținut să-și arăte părerea sa în chestia reformei electorale, numind proiectul de vot plural al „contelui negru” Andrássy, o caricatură a adevăratului sufragiu universal. Și același Khuen-Héderváry a promis că prima reformă de care se va ocupa serios guvernul său, va fi reforma electorală, acordând un vot universal cinstit. N'a trecut mult și s'a văzut cum Khuen-Héderváry s'a aliat cu feudalul Tisza, inamicul cel mai fanatic al drepturilor poporului. Și mână 'n mână cu acesta, el a aruncat în muzeul uitării votul universal, și 'n schimb a scos la iveală biruri noi pentru simpaticele lui vapoare „Dreadnoughturi”. Și partidul guvernamental, zis în batjocură al „muncii”, partid de lachei și farsori, ascultă și împlinește tot ce poruncește trista împerechere Khuen-Tisza.

E dar de datoria congresului, a parlamentului muncitoresc care se întrunește acum, când parlamentul boerilor mameluci are vacanță, să ridice cu semetie glasul contra guvernărilor demagogi, să denunțe

politică lor înșelătoare, de santaj, infierând cu ultima energie regimul ipocrit al lui Khuen-Héderváry care înmormântează în dosare legea menită să cheme la viața politică masele muncitorești, dar care încarcă aceste mase cu biruri nouă.

În ce privește viața internă a partidului socialdemocrat, dela congresul al 17-lea până la congresul de mâne, s'a dovedit că există încă multe lipsuri și slăbiciuni în mișcarea noastră, în ce privește mersul ei în general cât și 'n ce privește presa, legăturile între organizațiile de breaslă și partid. S'au ivit și desbinări și neînțelegeri în sânul mișcării, ceea ce reclamă o grabnică consfătuire pentru neapărata lor aplanare. Mai sunt apoi probleme nouă de organizare ce trebuie desbătute de congresul acesta. Și problema cea mai importantă e aceea a organizării muncitorilor de pământ.

Agitația socialistă printre plugari și clăcași, trebuie să înceapă iară. alături de opera de organizare a acestor mase. Precum în statele din apus, partidele socialdemocrate au recunoscut necesitatea ca în interesul lărgirii și a creșterii lor, ele trebuie să continue cu propaganda lor prin sate, așa și partidul socialdemocrat dela noi trebuie să procedeze la fel ca șirurile de luptă ale proletariului industrial să fie îngroșate de muncitorii ogoarelor. Prin aceasta se răpește și reacțiunii agrare sprijinitori, căci țărânului îndată ce-i smulgi vâlul ce-i întunecă lumina minții, el nu mai ține cu boerul, ci se alătură de frațele seu de suferință.

Agitația socialistă la țară, problema agrară va preocupa deci în mare măsură congresul. Pentru noi, românii, lucrul acesta trebuie să ne bucure, căci partizanii ce-i putem noi recruta, îi recrutăm numai din șirul țărânimii. Rămâne acum să vedem ce va hotărâ congresul în ce privește felul de organizare a țărânimii, va prefera organizarea politică sau cea economică.

Avem toată încrederea și cele mai bune

UNDE?

— Unei copile. —

De: Morris Rosenfeld.

Dar unde-alergi copila mea
Când lumea doarme 'n tihnă?
Te uită, totu-i 'n somn pierdut,
E 'n zori și orașul doarme mut.
Și unde-alergi grăbind așa?...
E vreme de odihnă.
Vezi florile cum dorm visând
Și cuiburile stau tăcând,
Tu ce gonești în goana ta
Și eri și azi și mâne?
— Să cat de-o pâne!

Dar unde-alergi, copila mea,
Târziu și singurică?
E frig și beznă și e vânt
Și totul doarme pe pământ.
Tu unde tot gonești așa?...
Vei rătăci, mi-i frică.
Nimic din ziua de nu ai,
Din noapte ce să scoți, mai vrei?
E surdă și e mută ea
Și eri și azi și mâne.
— Eu cat de-o pâne!

Traducere de: M. Rusu.

O viață frumoasă.

De: A. Vlahuță.

Fiecare om își poate face o viață frumoasă. Și-o poate face în umilinta unui bordeiu, cum — firește, ceva mai greu — și-o poate face în strălucirea unui palat. Adesea împrejurările îi stau împotriva. Dar omul e făcut să lupte. Și cine luptă cu tot sufletul nu poate să nu biruie. Sunt însă mulți — o, foarte mulți — cari fug de orice fel de luptă!... Despre aceia, cu bună dreptate, se poate zice că au numai chip omenesc. Și omenirea nici nu-i socotește în oastea ei. Ea are drum de făcut, război de a purta, și paturile de ambulanță îi trebuie pentru răniți, nu pentru infirmi.

Este un echilibru între ce poți tu și între ce trebuie să vrei, un echilibru pe care e de ajuns să-l cauți, pentru ca să-l găsești, și, odată găsit să-l ai pentru totdeauna. În tine sunt armele biruinței tale. Și mai presus decât soarta pe care ți-o pregătesc împrejurările — este o soartă pe care ai puterea și deci datoria să ți-o faci tu. Oricine ar fi și oricât bine a-i crede că ne-ai duce cu vrednicia ta, gândește-te că ești necesar — dar nu indispensabil. — Fii simplu. Nu căuta să umpli lumea cu sgo-

motul eului tău. Urzește și țese pânza ce crezi că ți-e dat s'o țese. Fii simplu și bun. Și nu-ți face năcazuri din bucuriile altuia. Raza de soare care te încălzește pe tine, nu ți-e intru nimic imputănată prin faptul că se mai încălzește la ea și vecinul tău. Fii liniștit. Este fericire — și încă de cea mai bună calitate — pentru toată lumea. Mai întâi, ai fericirea pe care ți-o dă raza ta din lăuntru — lumina minții tale — dar natura, cu bogăția priveliștelor ei, cu farmecul veșniciei reînnoiri a podabelor ei, de cari toți ne bucurăm! Dar fericirea de a putea face pe altul fericit! Dar speranțele! Dar visurile!...

La lucruri de acestea mă gândeam, pe când citeam cartea lui Nansen „Spre Pol”. Admirabilă carte. Plină de sănătate și de putere. Iată încă o mare fericire — aceea de a putea citi o carte frumoasă.

Ce oameni sunt Norvegienii! Și ce limpede înțeleg ei viața!

(24 Iunie 1893). În o dimineață de vară un tânăr învățat, frumos, strălucitor de nobila frumusețe a energiei și a voinței, părăsește țărmul Christianiei, — își lasă căsuța liniștei lui și pleacă, pe „Framul” grijilor și al principilor, în depărtările polare. Tânărul acela e Nansen. El are o clipă de

nădejdi în congresești. Prin puterea lor de observație, prin critica lor justă și nepărtănitore, prin priceperea limpede a intereselor tuturor muncitorilor și prin buna lor credință, ei vor lua hotărâri prețioase, menite să înlăture confuziile și dezbinările din sânul mișcării noastre, să clarifice toate problemele impuse de împrejurări spre deslegare, și 'n sfârșit vor găsi cele mai prielnice mijloace de reorganizare și consolidare a partidului și a mișcării socialdemocrate în general, pregătindu-le pentru noi și energice lupte.

Trimetem dar salutul nostru drag de frate și tovarăș congreseștilor noștri, urându-i spor la muncă.

Fond de agitație.

Tovarăși! munca noastră este muncă grea, dar muncă sfântă. Avem însărcinarea de a organiza poporul muncitorilor români, să-l cultivăm, ca să-și poată câștiga o soartă mai bună, o viață mai bună, o viață mai omenească. Dar trebuie să știți că asemenea muncă cere jertfe, căci altfel nu se poate duce la îndeplinire. Și fiindcă mijloacele noastre de propagandă sunt atât de restrânse, căci din ajutorul numai a uneia sau a doua persoane nu poți să duci la îndeplinire scopul acesta. De aceea sunt rugați toți tovarășii, cari au dragostea de a vedea și poporul român ridicat la un nivel cultural satisfăcător și al vedea organizat, alături de celelalte popoare, cari luptă pentru desrobirea de clasă, să ne dea sprijinul material după cât le stă în putință.

Tovarăși! Guvernul vă pune dări mari, pe cari voi trebuie să le plătiți, dar banii voștri îi întrebuințează numai spre paguba voastră. Cu banii voștri cumpără vapoare de război, tunuri, puști, susțin armata, cu care să apere clasa domnitoare de voi atunci când nu veți mai putea răbda mizeria și greutățile cari vă apasă. Cu banii voștri susțin pe popi, funcționari de stat, jandarmi, cari toți sunt slugile plecate ale clasei domnitoare.

Nu-i datoria noastră, ca să-i susținem pe domnii aceștia, căci ei nu muncesc pentru noi, ei numai contra noastră muncesc, ca să ne fure.

Cheltuielile cele mari ale statului noi le purtăm, noi mulțimea, care plătim dare multă, directă și indirectă.

Tovarăși! Contra nedreptăților acestea luptăm noi și trebuie să luptați și voi.

Astfel, tovarășii, cu dragoste să jertfiți câțiva fleri pentru binele vostru propriu și să răspundeți la apelul ce vi-l adresăm. Și dacă aceasta ieste dare pe capul vostru, atunci trebuie să știți că e singura dare ce vă aduce lucru de folos și cu care vom nimici dările cele mari și nedrepte, cari vă apasă atât de mult.

Deci asta să ne fie deviza: să împuternicim forțele noastre, să mărim fondul de agitație!

Comitetul regnicolar.

Viața politică și socială.

IN ȚARĂ.

Totul pentru stat, nimic pentru cetățeni.

Parlamentul de pe malul Dunării a luat vacanță, și fauritorilor de legi, după atâta muncă, săracii, li-s'a dat câteva zile de repaos.

Înainte de a se închide Camera, au mai răsunat câteva adevăruri usturătoare asupra tristei rânduirii din țara noastră.

Deputatul Haydin Imre, care a fost ales într-un cerc slovacesc, ocupându-se de situația acestui neam fără de noroc, a spus între altele:

„Bietul slovac plătește o sumedenie de dări către stat, și 'n clipele lui de răgaz se întreabă că pentru ce anume plătește el dare. I-se spune că pentru această dare el capătă administrație. Dar pe notarul și pe primarul satului, iarăș el îi plătește. Cică capătă instrucție poporală. Dar cheltuielile școlii iar el le plătește? Cheltuielile cu drumurile, încă el le plătește, și n'are drumuri. În armată își face serviciul. Pe căile ferate nu călătorește gratuit, ci pe banii săi. Mai rămâne dar siguranța persoanei

sale și a averii sale. Dar acestea sunt lăsate în părțile muntoase în grija cânelui de casă! Și bietul slovac și pentru câne mai plătește dare...

Lucrurile acestea le-a istorit Camerii un deputat guvernamental. Câte-odată te surprinde cum un membru din partidul dela cârmă cutează să spună asemenea adevăruri. Explicația e ușor de aflat, când știm că partidul acesta ține mult și la lustrul sau democratic. Și de aceea, totdeauna când un reacionar din lagărul acestui partid, cum e Tisza de pildă, a ținut o vorbire prea încărcată de mirosul feudalizmului, îi urmează la tribună un deputat din acelaș lagăr, dar din a cărei vorbire se desprinde miresmele înșelătoare ale unui democratism demagogic.

IN STRĂINĂTATE.

Campania electorală în Austria.

Alegerea pentru noul parlament austriac, vor avea loc la 13 Iunie. Agitația și campania electorală e de pe acum foarte aprigă. Se prevede o luptă strașnică. Toate partidele burghize cearcă acum să se unească contra socialdemocrației.

Votul universal în Italia.

Noul guvern italian Giolitti, și-a cetit în Cameră programul seu de lucru și de legi noi ce-și propune să le realizeze. În primul rând figurează reforma electorală pe o bază cu totul largă. Vor fi chemate la viața politică, prin noua lege, încă *cinci milioane alegători* recrutați în cea mai mare parte din masele muncitoare. Până acum Italia a numărat trei milioane alegători, iar în viitor va avea 8.5 milioane cetățeni cu dreptul de vot.

Alegerea unui deputat socialist la Berlin.

Luni a avut loc în cercul al patrulea din Berlin alegerea de deputat, mandat rămas vacant în urma morții regretatului conducător al socialdemocrației germane, Singer. Noul deputat socialdemocrat Büchner a fost ales cu 69.872 voturi din 73.390 câte s'au aruncat în urnă.

„Adevărul“

și

„Glasul Poporului“

costă pe an: Pentru Austro-Ungaria 2 coroane. Pentru străinătate 3 coroane. Iar pentru America 1 dolar (5 coroane).

înduioșare. E de un farmec nespus înduioșarea unui viteaz. „Mica mea Liv stă colo lângă fereaștră și bate din palme...“ Ce știe ea de grozăvia gheturilor mișcătoare și de pustiurile morții pe care ai să le străbați? E însă cineva care-ți flutură o batistă din prag. Aceea știe unde te duci Sofie vrednică de tine, ca pe un zeu te urmărește cu privirea umedă de lacrimile adorării, stăpână pe inima ei, plină de încredere în puterile tale, ea însăși puternică, vitează și mare la suflet ca și tine. Drum bun, călător hotărât, pe întinderi deșerte fără adăpost și fără hotar!

După trei luni de plutire spre Nord, vasul se oprește, înceștat în gheturi ce-l strâng să-l fărâme. Nansen se gândi la toate. „Framul“ lui era construit așa, ca să poată sta ca un sâmbure în mijlocul sloiurilor, și să nu-i pese. În așteptarea verii liberatoare, cei treisprezece prizonieri ai talazurilor de gheață vânează urși, fac primblări, culeg observații, se deprind cu greutatele vieții polare. Nimeni nu stă de geaba. De altfel, toți sunt oameni extraordinari, eroi alesi dintr'o lume de eroi. Și ce frumos își notează Nansen impresiile lui! Poetul e pururea la înălțimea omului de știință... „Nu se poate ceva mai minunat ca această noapte arctică. Ești în țara visurilor, colorată de cele mai frumoase amestecuri de nuanțe ce se pot închipui: o coloare nereală. Nuanțele se pierd una într'alta, într'o

armonie uimitoare. Nu-i oare toată frumusețea vieții — înaltă, delicată și curată ca această noapte? Cerul e o nemărginită boltă albastră la zenit, bătând în verde la orizont, apoi în liliachiu și vioriu. Pe câmpiile de gheață se ivesc umbre reci de-un albastru închis, — ici și colea pe creștele scrijelate ale branchizei, strălucesc lumini trandafirii, cele din urmă răsfrângeri ale zilei ce-a trecut. Sus scilpesc stelele, simboluri veșnice ale păcii.*)

Incepe noaptea cea lungă a iernei polare. Maluri de gheață se rup, trosnind, sguind văzduhul cu șgomotele prăbușirii lor, și 'n infernul acesta al distrugerii „Framul“ se luptă, se apără c'o îndârjire de ființă vie, isteată și puternică, plină parcă de însemnătatea chemării pe care o are. Admirabilă luptă, vrednică numai de zei, cum și erau oamenii aceia. De-o parte o cotate de lemn și treisprezece ostași — de alta puterile necunoscute ale infinitului, furia oarbă a marilor pustii și-a tuturor vânturilor deslănțuite. Și aceasta, zile, săptămâni, luni întregi, în cari singura legătură cu lumea, cu viața cea depărtată, de care s'au rupt poate pentru vecii vecilor, e gândul. O lumină pe cer e un somn, o speranță, o bucurie.

Ce vorbe înduioșătoare găsește robustul

*) Fridtjov Nansen. „Spre Pol“ — traducere de B. Marian. De acolo iau citatiile.

Nansen, în pustiurile acelea, de câte-ori se gândește la Norvegia lui, și la cei de-acasă, cari sunt o părticică fragedă din patria lui sfântă!

„8 Ianuarie. — Mica Liv împlinește azi un an. Acasă sărbătoare mare. Ce n'aș da ca să te văd azi, ființă drăgălașă?...

După amiază Venus răsare întâia oară deasupra orizontului. Incunjurată de o aureolă roșie, ea luminează ca un far puternic marea deșert înghețat. E steaua Livei, după cum Jupiter e steaua patriei“.

În mijlocul gheturilor ei își prăznuiesc zilele mari ale neamului lor. O sărbătoare națională își are și acolo steagurile, discursurile, cântecele ei. — Un grad câștigat spre Nord, o cunoștință nouă, este un adaos la gloria Norvegiei lor. Dar „Framul“ nu se liberează din închisoarea lui de gheață. Și vremea trece. Și nimic nu vestește vr'o schimbare. „În această fire tăcută nu sunt întâmplări. Prin întunericul adânc ce învăluie acest cuprins al morții, nu se văd decât scilpirea stelcelor și flăcările aurorii boreale“. Nansen se hotărăște să lase vasul în fața tovarășilor și să plece înainte. Cum o putea, și cât o putea — înainte. Cu prețul vieții lui, care e toată a Norvegiei, în a înainte! Arare-ori viața omenească s'a putut ridica la asemenea înălțimi. Pentru cine a atins o asemenea înălțime — ce mai înseamnă moartea? Incep pregătirile de plecare: instrumente, sănii,

CRONICA.

— Pentru un tovarăș nedumerit.

În foaia nemțească a tovarășilor socialiști din Timișoara „*Volkswille*“ găsim în pagina III-a, ultima coloană, un articol — polemică al tovarășului Traian Novac. D-sa într'un moment de nervositate și surescitare extremă, se vede, tabără în același timp și asupra comitetului central a partidului socialdemocrat, și asupra secretarului central Buchinger, și asupra comitetului regnicolar român și asupra redactorului gazetei noastre. Așa dar cu o singură lovitură de praștie, tovarășul Novac vrea să nimerească în toți. Aici nu vom lua apărarea comitetului central, nici secretarului tov. Buchinger. Sunt ei singuri în stare să răspundă pentru toate acțiunile lor. În ce privește însă comitetul regnicolar și redacția acestei foi — se cuvine să dăm aci tovarășului nedumerit următoarele explicații:

Credem că nu dragostea tov. Novac pentru mișcarea noastră socialistă românească l'a împins să caute cum zice românul „nod în papură“, făcând mare caz de niște regretabile greșeli de tipar, cum e în ce privește data apariției foaiei și câți ani de existență numără, s'au greșeala de tipar ce s'a făcut asupra rezultatului recenzământului (număratoarei).

Și iarăș nu dorința pentru bunul mers al foaiei noastre, l'a făcut pe tovarășul Novac să atragă în articolul său atențiunea delegațiilor congresului asupra unei fraze religioase ce a scos-o din foia numărului trecut al foi „*Glasul Poporului*“. Tov. Novac dacă ar fi de buna credință ar trebui să știe că *Tolstoi* care a scris nuvela din foia în chestiune, are multe părți bune și sănătoase, de folos pentru luminarea poporului, dar are firește și câteva umbre. Căci și 'n marele Soare ce ne luminează găsim pete multe. Ori, dacă noi am publicat în foia o nuvelă a lui *Tolstoi*, am făcut-o mai mult pentru părțile sale luminoase, admirabile, iar nu de dragul frazei celei religioase. Tov. Novac însă a avut în vedere numai șirul ultim din foia, dar nu marele adevăr ce reieșă din frumoasa povestire a geniului dela Nord.

Din cele arătate până acum vedem cât de părtinitor, lipsit de bună credință este tov. Novac. Dar dânsul merge mai departe. Bine informat cum este el — spune, nici mai mult nici mai puțin că foaia acesta e redactată acum de un naționalist. De unde vede el aceasta? Găsit'a el vre-un șir

bărți, câni, merinde... Nansen se uita lung la „*Fram*“, la lucrurile scumpe de care se desparte, le privește duios, cu ochii ce poate n'au să le mai vadă. Toate-l emoționează. Un mic tablou atârnat pe perețele cabinei îl face să se viseze în țară: „O pădure de brazi în Norvegia și am impresia că mă aflu iar în mijlocul acelor păduri atât de iubite. Păduri sfinte, voi ați fost prietenii copilării mele! În mijlocul vostru am învățat să simt marile impresii ale firii, sălbateca-i măreție și melancolie. Voi ați dat pe viață sufletului meu o întipărire de neșters. Singur în mijlocul codrilor, tolnit în fața unui foc, pe marginea unui lac tănuț, sub cerul instelat, — cât de fericit mă simțeam în acea măreață armonie a naturii!...“ Parcă-i o rugăciune. — În ziua de 14 Martie Nansen și locotenentul Iohanson își iau rămas bun dela tovarășii, ce de-abia își țineau lacrimile și pleacă în orbul pustiului de gheață, spre Pol. De-aci încolo, viața acestor doi călători înfățișează cea mai dramatică luptă cu uriașă putere și strășnicie a firii, cu viforul, cu gerul, cu pustiu, cu munții de gheață, cu marea și cu monstrii ei, — cu moartea sub toate îngrozitoarele ei fețe... O adevărată, măreață epopee a voinții omenești. Nimic nu-i oprește. Curat ca'n povești: peste munți de gheață, peste prăpăstii, peste mări involburate — aci înhămați la sanie, aci văslind în barcă, uzi, neprimoniți, flămânzi, răzbat

din numeroasele articole care să nu fie conform convingerilor socialiste? Asta desigur nu. Voind însă să servească o intrigă, a plesat o calomnie.

Ținem să-l dăm pe tov. Novac, că foaia aceasta apare sub îngrijirea și controlul întregului comitet, și acesta își ia răspunderea pentru tot cuprinsul foi. Se înceteze deci tov. Novac cu invinuirile nedrepte. Căci felul acesta de „acțiune“ și „luptă“ a sa numai de folos mișcării și gazetei nu poate fi. Cel mult poate să mulțumească oarecari ambițiuni personale.

— **Infrățirea învățătorilor cu muncitorii.** Dumineca trecută a fost o sărbătoare pentru ideile triumfătoare ale socializmului. Descălii poporului, cei mai inteligenți și mai clari văzători, au rupt cu trecutul, când au cerșit numai drepturile lor, și s'au alăturat de proletariatul socialdemocrat, pentru a lupta și cuceri drepturile ce li-se compet. A fost o frumoasă întrunire, cea de Dumineca trecută, când trimișii tuturor învățătorilor din țară s'au solidarizat cu muncitorii, iar oratorii recrutați din șirurile democrației și socialdemocrației, cum sunt: deputatul Vázsonyi, învățatul sociolog Oskár Jázsi, Desider Bokányi, au felicitat pe învățătorii de pasul ce au făcut. Dupăce învățătorii Somogyi, Tuba, Zigany, Bokányi etc. au zugrăvit situația extrem de tristă a învățătorilor, s'a protestat contra confiscării dreptului de liberă asociație a învățătorilor.

— **Obraz artificial pentru o victimă a muncii.** Un muncitor italian, Timoteus Martin, căzând cu capul printre roțile unei mașini, a scăpat cu viață, dar cu fața aproape de tot schimonosită. Gura și nasul i-le-a rupt cu desăvârșire, iar muschii obrazului i-a tăiat astfel, încât rănitul nu putea nici vorbi, nici mânca. Doctorii din spitalul Sf. Ioan din Roma s'au hotărât a-i face gură, nas și întreaga față artificială, cu mușchi cu tot. Gura a reușit a-i face, i-au altoit mușchi, etc. încât omul a început a vorbi. I-au altoit pielea pe față, i-au reparat mușchii feții. Acum îi pun nas. Întâi au altoit degetul cel mic la partea despre frunte. Dupăce se va prinde, vor completa nasul altoind piele și mușchi.

Proces de presă.

Tovarășul *Aurel Cristea* încă nici nu a ajuns ca să între în temnița de stat din Vaț, spre a-și împlini osânda de 26 zile, care i-s'a croit în luna trecută din partea tribunalului din Budapesta, și deja a căpă-

înainte, mereu înainte. Și astfel ajung la cel mai depărtat punct, ce s'a putut atinge vr'odată de pas omenesc: 86 de grade și 14 minute latitudine. Un an și trei luni de luptă titanică, de rătăcirii și de suferințe îngrozitoare, departe, la capătul lumii, în fioroasa pustietate polară — doi oameni în fața infinitului nepăsător — ș'o singură clipă de părere de rău, de slăbiciune sau de întunecată disperare nu umbrește sufletele lor mari, în toată vremea asta. Nici-odată Nansen nu și-a pierdut încrederea în biruința lui. Veșnic sigur că-și va revede patria, scumpa lui Norvegie. Iată al treilea Crăciun pe care trebuie să-l petreacă departe de ai lui: „Așteptând dejunul, șed înaintea focului. Privind flacăra, gândul îmi zboară departe, departe... foarte departe!... La lumina lămpii, ea coase. Lângă dânsa o fetiță blondă, cu ochii albastrii, se joacă cu păpușa. Ea privește copilul cu duioșie, îi mângâie părul și... deodată o podidese lacrimile. — Iohansen doarme; el zâmbește prin somn. Bietul prietin, visează fără îndoială Crăciunul de-acasă și pe toți aceia, pe cari-i iubește! Dormi și visează în timpul iernei. Va veni în sfârșit, într'o zi primăvara — anotimpul deșteptării și al muncii!“

Sfânta putere a credinței! Încă șase luni de chinuri, și iată-i sosiți la capul Flora, limanul mântuirii, sfârșitul tuturor suferințelor. Aici dau de-o expediție engleză, că-

tat o nouă citație — însă pentru care articol se va ținea pertractarea „*Biharia*“ sau „*Portugalia republică*?“ nu se amintește în citație — spre a se prezenta din nou Sâmbătă în 22 Aprilie 1911, în fața Curții cu jurați din Budapesta. După-cum vedem, una trece, altele vin.

Deasemenea s'au înmănat citații din partea tribunalului din Timișoara tovarășilor *Ioan Budean* (Arad) și tov. *Neda* (Lugoș), ca să se prezinte ambii în fața Curții cu jurați din Timișoara pe ziua de 15 Maiu 1911, unde se va pertracta procesul intentat tov. de mai sus, citați pentru foaia volantă „*Controla*“, apărută după alegerea din Caransebeș. Pe-o față a foi volante a fost scris: „*Bănatul, Siberia Ungariei*“, pentru care a fost tras la răspundere tov. *Budean*; iar pe-a doua față: „*Asasinii drepturilor*“, pentru care a fost tras la răspundere tov. *Neda*.

*

De aici putem vedea clar, cât de mult suntem iubiti noi socialiștii din partea guvernărilor de aici. Până când toate procesele naționalistilor români din Ungaria, au fost suspendate din partea guvernărilor, precum aceia, cari deja se aflau în temnițe pentru procese de agitație, până la unul au fost grațiați.

Dar fiindcă noi socialiștii luminăm poporul, cu noi nu se poate împăca guvernăntii, pentru-că noi nu pentru ciolane luptăm, astfel că numai unde li-se dă ocaziuni, ne trânteste la temnițe.

De aceea, noi trebuie să răspundem guvernăntilor prin întărirea foilor noastre, cu facerea de noi abonați.

Despre decursul proceselor vom scrie în numărul viitor.

MUNCITORUL.

(Poezia de mai jos, nu-i desigur a unui poet. E mai mult o încercare a unui muncitor, a unui tovarăș al nostru, ce pribegeste în America. Si în clipele de răgaz și-a prins un gând, și 'n vers i-a dat exprimare. Încercarea aceasta lasă încă mult de dorit, dar e un început, și de aceea e bine să nu ridicăm piatra contra autorului.)

Așa e muncitorul, e vită și e sclav,
Avere grămădește la leneșul trândav.
Mașină este ce tot produce aur,
Contribuind într'una la marele tezaur.
Duce o viață 'n chin și lacrimi fierbinți,
Și moare în sărăcie, ca și ai lui părinți.
Muncește zi și noapte, și când revine acasă
Dă peste o priveliște amară dureroasă...

re-i primește ca pe niște soli, ce erau, ai unei lumi necunoscute. Și de-aci încolo toate se petrec ca'n basme, când încep fericirile. Întoarcerea 'n Norvegia, întâlnirea lui Nansen cu soții lui care-i ese înainte, la Hammerfest, apoi cu „*Framul*“ care sosește cu bine în același timp. Sărbătoare, entuziasm, toată Norvegia mândră de izbânda fiilor ei, pe cari-i credea pierduți. „Iată-ne întorși la viață, și acum ea ni-se deschide plină de lumină și de nădejde. E seară. Soarele scapătă pe marea albastră, și pătrunzătoarea melancolie a toamnei se răspândește pe netezișul apelor. Într'adevăr aceasta e prea frumos... Nu-i oare un vis? Nu. În umbra amurgului silueta iubitei mele soții îmi aduce aminte simțimântul păcii și a siguranței în viață“.

O, fericire de a te vedea iar în cuibușorul tău, între ființele tale scumpe, după trei ani de vitejescă, biruitoare luptă cu atâtea primejdii, în așa depărtări.

„Scara stau pe țărmul fiordului. Ecurile au amuțit, și mohorâtul codru de brazi adoarme. Focurile de bucurie, aprinse pe culmi, se stâng, și murmurul apei, la picioarele mele, parcă-mi spune: „Acum te-ai întors acasă“ pacea adâncă a serii de toamnă se coboară binefăcătoare pentru mintea obosită...“

Norvegie, fericită Norvegie! Ce suflet au oamenii tăi.

È noapte adâncă, acasă când sosește,
Vlăguit de-atâta trudă, puterea l' părăsește,
In brânci și tremurând, ușa o deschide,
S'așează, și de durere pleoapele și închide.
Văzu-tu-și-a soția, zăcând jos, pe pământ,
Lângă ea copilul, la pieptu-i sec sugând.
Celalalt de trei ani, de foame chinuit,
Cu brațele pe vatră, de mult a adormit.
Al treilea, într'un unghier, plângând și
suspinând,
Ingână: „tată, pâne... vin' la mine...”

In casă e 'ntunec, și 'n tristul adăpost,
Lumină, voce bună de luni întregi n'a fost.
Dar cineva la ușă, de douăori tare bate,
Ș'apoi pătrund în casă niște oameni largi
în spate.

Vai, unul e „călăul” zis și „proprietar”,
Și altul este „sbirul”, de profesie „jandar”:
„In numele legii, afară să eșiți”,
Și afară-i scote, pe bieții prăpădiți.
„Chiria n'ați plătit”, strigă cu asprime sbirul,
La stat de șase luni n'a-ți mai trimis voi
birul.

Trudiții și umiliții, rămân afară 'n drum,
Din tot ce mai avură, alesu-s'a numai scrum.

Așa vrea tiranul capital cu bieții muncitori,
Aurul să-l stoarcă din al lor sânge, din al
lor sudori.

Stăpâni și popi, cu statul împreună,
Pe temelul legii, pe noi mereu ne fură.
Ne lasă însă lanțuri, muncă și nevoi,
Căci așa permit cei mulți, și aceia suntem
noi...

Deșteaptă-te odată, sărmane muncitor!
„Grupează-te sub steagul roș eliberator!”
Fă să n'ceteze regimul vandalist,
Luptă pentru întronarea „celui socialist”.
Și atunci fi sigur, nu va mai fi „stăpân,
nici rob”,
Ci pacea și frăția domni-va pe 'ntregul glob.
Nu vor mai fi păcate, nici rai, nici infern,
Ci sfânta libertate dănuia-va etern.

Axente Germany,
Cleveland O.

Activitatea noastră.

O lămurire. La declarația tovarășului Cristea, ce am publicat-o în numărul trecut din „Glasul Poporului” ne simțim obligați a da următoarea lămurire tovarășilor noștri:

Tovarășul Cristea nu și-a dat singur demisia — precum o declară el — din cauza unor neînțelegeri cu comitetul, — ci comitetul regnicolar bine înțeles, fără consimțământul tov. Cristea, s'a văzut silit să-l înlocuiască cu un alt tovarăș.

Foiaia noastră a fost „predata” noului redactor, de către tovarășul Cristea, căci foiaia nefiind proprietatea lui nici nu poate s'o predea cuiva. Fapt e că comitetul regnicolar a încredințat foile acestuia unui alt tovarăș spre redactare. Am ținut să restabilim aceste puncte din declarația tovarășului Cristea, fiindcă numai acesta e adevărul.

Comitetul regnicolar.

Tovarășii sunt rugați ca toate scrisorile cari se țin de afacerile oficiale ale secțiunilor cât și banii ce privește pe comitetul regnicolar (bani de pe mărci, fond de agitație și donațiuni) să se trimită pe adresa: Pavel Buciumean, Amazon-utca 14., I. em. 9. — Iar scrisorile ce privesc administrația foii și bani pentru abonamente să se trimită pe adresa: Redacția Adevărul, VIII., Conti-utca 4.

— **Invitare.** Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Budapesta aranjază Duminecă, 16 Aprilie n. 1911 (ziua primă a Paștilor catolice) în restaurantul Concordia (cerc. VII. Klauzál-tér nr. 5, colț cu Nyár-utca) o frumoasă *serată literară* urmată de conferință, muzică și declamații. Inceputul la orele 7 și jumătate precis. Intrare liberă. Programul 30 fileri. Suprasol-

viri se primesc cu mulțumită și se va publica în ziar.

T. P. Aducem la cunoștință, că în prima zi a paștilor românești Secțiunea va aranja o *reprezentanție teatrală împreună cu dans*. Cu aceasta ocazie se va preda frumoasa comedie: „Un leu și un zlot”. Tovarășii sunt rugați să facă agitație, cât mai întinsă, ca această petrecere să aibă o reușită cât mai bună.

Comitetul.

— **Atențiune!** Tovarășii din provincie cari din cauză că n'au secțiune în localitate nu pot cumpăra mărci de dare de partid, de voiesc să-și îndeplinească datoria lor, față de mișcare, să trimeată direct comitetului regnicolar pe un jumătate de an 1 coroană și 4 fileri, ori pe un an 2 coroane și 8 fileri și vor primi dela comitetul regnicolar prin poștă cartea de membru cu mărcile ștampilate.

— **La fondul de agitație** au contribuit următorii tovarășii: Ioan Fluieraș cu 1— cor., Pavel Buciumean cu 1.40, Iosif Ciser —50, George Boier —40, Ioan Mihut —50 coroane.

— **Secțiunea română din Budapesta** face atent pe toți tovarășii, cari au luat cărți din biblioteca secțiunii să caute ca în timpul cel mai scurt să înapoieze cărțile. În caz contrar li-se va publica numele în ziar. Sunt tovarășii cari de luni de zile au împrumutat cărți, fără să le mai înapoieze.

Secretar.

— **S'a primit** suma de 4 coroane 20 fileri bani de pe mărci trimiși dela secțiunea din Codlea.

Darea de seamă anuală a secțiunii din Budapesta.

14 Februar 1911.

Sedința se deschide la orele 8^{1/2}. Prezidează tovarășul Jean Avramescu, care după o frumoasă vorbire de deschidere, în care arată deosebirea între foloasele ce le aduce organizarea în mișcarea socialdemocrată și între reuniunile sodalilor, conduse de popi sau de slugile lor. Predă cuvântul tovarășului Spiridon N. Calu, locuitor de secretar.

Dsa arată activitatea secțiunii pe anul trecut. Citește raportul din care extragem următoarele date interesante:

In timpul unui an de zile sau ținut:
39 de conferințe științifice,
8 serate literare,
4 discuții contradictorii,
1 petrecere împreună cu dans, și secțiunea a luat parte la
3 demonstrațiuni de stradă.
Urmează apoi darea de seamă a casierului:

Venituri pe anul 1910 . . . . . 425.58 cor.
Cheltueli . . . . . 422.77 "

Rămăși în casă . . . . . 002.81 cor.

Din darea de seamă a tov. Albani, bibliotecar, se constată că în timpul anului trecut biblioteca s'a îmbogățit simțitor. S'a cetit în cursul anului 284 de broșuri, volume. Bani în cassa bibliotecii sunt 5 cor. 84 fil. Adunarea generală ia la cunoștință raportul comitetului și se procedează la alegerea noului comitet. S'a alcătuit mai întâi o comisie de candidare, care a propus și s'a ales cu majoritate de voturi tov. Iosif Ciser, Spiridon N. Calu, Ioan Fluieraș, Jean Avramescu, Tiron Albani, Arghir I. Pop; iar controlori: Pavel Buciumean și Gheorghe Boeru.

Comitetul s'a constituit în modul următor: I. Ciser secretar, Spiridon N. Calu cassar, Tiron Albani bibliotecar.

Ori-ce scrisori ce interesează secțiunea sunt a se adresa pe numele tovarășului I. Ciser, *Bulyovszky-u. 31. III/31.*

Secretar.

POȘTA REDACȚIEI.

Tovarășul P. . . . . Lugos. In numărul trecut al foii și-s'a făcut cunoscut în acest loc, că articolul d-tale: „Comedia împăcării româno-maghiară” se va publica negreșit în

numărul proxim. Voind însă acum să-l dăm la tipar, l'am cetit și cu părere de rău am trebuit să renunțăm a-l da publicității. Dorim ca toți tovarășii noștri din provincie să stee cu noi într'o legătură mai strânsă, trimetându-ne vești de pe la dâșii, și dacă se poate și articole scurte și de interes pentru mișcare. Ne-am bucurat dar, că d-ta te gândești mai des la noi și ne trimiți articole. Unele erau bune și s'au publicat. Dar cel de față, — ori-câtă bună voință și puține pretenții am avea față de scrisul muncitorilor — nu-l putem folosi. Căci spune și d-ta, ce poate câștiga muncitorul român, care cetește foaia noastră, dintr'o frază ca aceasta, a d-tale:

„Gurile căscate după comedii — cu această comedie triplă (de ce triplă? Nici nu arăți de ce? Nota redacției) — au adormit și iară visează la visuri romantice (mai ales neamul românesc!) pe cari din aceste visuri — în vorba fiertatului Ludovic Kossuth — ești „păcat ca să-l deștepti”...

Stimate tovarășe, când ai văzut d-ta o gură... adormind și visând visuri romantice? O gură să viseze? Și de ce tocmai visuri romantice? Ce înțelegi d-ta prin visuri romantice, și mai ales prin „somm romantic”? Căci mai jos ai o altă frază: *Gurile căscate dorm somnul lor romantic...* Ce bazaconie e asta?

Observăm că d-ta ai câteva idei bune, dar plăcerea d-tale stranie de a înșira cuvinte goale și ieftine, fraze bombastice și turbure, împedică cu totul, ca celce te cetește să te înțeleagă. De ce atâta risipă zădarnică de vorbe. Poftim de pildă fraza aceasta a d-tale.

„... Sau dacă e dinastic, atunci să știe că aceasta chestie de gust național — pe domni îi constă (costă, vrei să zici. Not. red.) „o vorbă” — dar pe popoarele muncitoare și pe proletariat (muncitor sau proletar e tot una, ce le mai repeți. Not. red.) le constau — oceanuri de stropi (?! Not. red.), de sânge și sudori, plus miliarde, în aur și argint, (de ce n'ai adăugat și nikel? Not. red.) averi? (miliardele de cari vorbești nu-s tot averi. Not. red.) și feciori la cătănie.”

D-tale tovarășe îți place fraza asta? ... Nouă nu.

Ne mai vorbești apoi de „scandalismul și vandalismul de rassă”, de „suferințele noastre economice”, de „asupririle capitaliste”, de „vânători și pescari naționaliști, cari n'au alta salbăticieune mai importantă decât pe muncitori”, de „micii-marii moștenitori”, de „talazurile împăcării”, de „comedie neserioasă”. Și tot pe struna asta ne cânti pe 6 pagini duble.

Mai ai apoi o frază chilometrică de 31 linii, fără nici un punct. Nici nu-i dai voie omului să răsuflă, când te cetește. Am adăuga noi punctele ce nu le-ai pus D-ta, dacă ar folosi la ceva fraza întreagă. Dar așa cum e scrisă, crede-ne că nimeni nu o înțelege.

Și acum dupăce ți-am arătat astea toate, stimate tovarășe, spune, merită articolul D-tale să ocupe atâta spațiu în foaia noastră atât de micuță? Organul nostru nu trebuie să fie un refugiu ori un azil a tuturor încercărilor stilistice și lucrărilor avortate, ci o tribună, de pe care cuvântul spus să fie bine cântărit și să aibă putere de barbară, de alarmă și de deșteptare.

Incheiem și rugăm pe tovarășul P. să fie convins, că cele ce i-se spun aici, nu i-se spune din răutate, ci numai din dorința aprinsă de îndreptare și de a nimici multe păcate din scrisul nostru. Tovarășul P. să rumăie și pe mai departe prietenul nostru, și să ne trimeată în viitor articole scurte, simple, cu mai puține vorbe goale, cu mai multe fapte pline de învătămintă — și-i vom fi recunoscători.

Redactor-responsabil: Jon Flueraș.

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.